

ESPOO
ESBO

Vihreät hankinnat ja hankintalaki

Kommenttipuheenvuoro, Vihreät hankinnat seminaari
18.01.2010
Jukka Koivusalo
Hankintalakimies
Espoon kaupunki

ESPOO
ESBO

Yleisiä lähtökohtia

- Hankintalaki perustuu pitkälti EU-lainsäädäntöön, kansallinen liikkumavara ei ole kovin suuri. Tästä syystä esimerkiksi komission ohjeistuksilla ja EU-tuomioistuimen ratkaisulla keskeinen merkitys
- Komissio on julkaissut tiedonantoja ja oppaan vihreisiin hankintoihin liittyen sekä ylläpitää ohjesivustoa
- Oikeuskäytäntöä ympäristöperusteisista hankinnoista ei ole kovin paljoa. Keskeiset EU-tuomioistuimen ratkaisut ovat nk. Concordia-tapaus ja Wienstrom-tapaus. Suomessa markkinaoikeus on käsitellyt ympäristökriteerejä tapauksessa MAO 232/09 (kuljetusmatkan käyttö vertailuperusteena syrjivää)

ESPOO
ESBO

Yleisiä lähtökohtia jatkuu..

- Periaatetasolla taustalla pyrkimys integroida ympäristönsuojelu ja kestävä kehitys osaksi kaikkea Euroopan unionin politiikkaa
- Kansallisen hankintalain 2 § ” Hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti ja suunnitelmallisesti sekä mahdollisimman tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina ympäristönäkökohdat huomioon ottaen.
- Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa 8.4.2009

ESPOO
ESBO

Vihreän hankinnan tekeminen: hankinnan kohteen määrittely

- Hankintalain tavoitteena ei ole sinällään määritellä mitä ostetaan, vaan miten ostetaan. Hankintayksiköllä on siis laaja vapaus määritellä hankinnan kohde. Kohteen määrittelyssä onkin mahdollista ottaa ympäristöasiat laajasti huomioon.
- Hankinnan kohdetta ei saa kuitenkaan määritellä syrjivästi, eli kohteen määrittelyssä ei saa suosia perusteettomasti jotain tiettyä toimijaa tai toimijoita.

ESPOO
ESBO

Tekniset eritelmät

- Nk. Teknisten eritelmien avulla hankittava tuote, palvelu tai urakka kuvataan tarjouspyynnössä
- Vaadittavat ympäristöominaisuudet on kuvattava tarjouspyynnössä selkeästi ja täsmällisesti. Niiden on liityttävä hankinnan kohteeseen ja oltava jollakin tavalla mitattavissa.

ESPOO
ESBO

Ympäristömerkkien käyttö

- Hankintalain 45 §:n mukaan teknisten vaatimusten määrittelyssä voidaan käyttää ympäristömerkissä olevia yksityiskohtaisia perusteita tai niiden osia.
- Käytetyn ympäristömerkin tulee täyttää laissa asetetut edellytykset hyväksyttävälle ympäristömerkille.
- Hankintayksikkö ei voi vaatia tietyn ympäristömerkin käyttöä, mutta se voi ilmoittaa että tietyllä ympäristömerkillä varustetun tuotteen tai palvelun katsotaan täyttävän ympäristöominaisuuksiin liittyvät vaatimukset.

- Mikäli tarjoajalla ei ole ympäristömerkkiä, sen on osoitettava muulla selvityksellä tarjotun tuotteen tai palvelun täyttävän asetetut vaatimukset
- Hankintayksikön kannalta ympäristömerkin käyttö saattaa helpottaa hankintaprosessia. Ongelmia saattaa sisältyä siihen, katsotaanko tarjoajan muun selvityksen olevan sisällöltään riittävää
- Ympäristömerkkejä käytettäessä on huomioitava, että vaaditun ympäristömerkin mukaisen ominaisuuden on liityttävä hankinnan kohteeseen

ESPOO
ESBO

Tarjoajalle asetettavat vaatimukset

- Myös tarjoajan kelpoisuutta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon ympäristöseikkoja
- Tarjoaja voidaan sulkea pois tarjouskilpailusta, jos hän on syyllistynyt ympäristömääräysten vastaiseen laiminlyöntiin
- Hankinnan kohteen edellyttäessä hankintayksikkö voi pyytää tarjoajilta selvityksen rakennusurakan toteuttamisessa tai palvelun suorittamisessa toteutettavista ympäristöhoitotoimenpiteistä

ESPOO
ESBO

Ympäristöseikat tarjousten vertailussa

- Hankintalain 62 §:n mukaan ympäristöseikkoja voidaan käyttää tarjousten vertailussa
- Käytettävät ympäristökriteerit voivat olla monenlaisia. Keskeistä on, että käytetyt vertailuperusteet liittyvät hankinnan kohteeseen, ovat syrjimättömiä ja jollakin tavalla mitattavissa. Käytetyistä vertailuperusteista on myös ilmoitettava hankintailmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa

ESPOO
ESBO

Oikeustapaukset opettavat vertailuperusteista

- Wienstrom tapaus: Käytettyjen vertailuperusteiden tulee olla yksilöityjä ja luotettavasti mitattavissa olevia. Ympäristöön liittyvällä vertailuperusteella voidaan asettaa kuitenkin hankinnan kohteen niin edellyttäessä suuri painoarvo
- Concordia: Ei ole syrjivää vaikka vain yksi tarjoaja pystyisi tarjoamaan sellaista kalustoa, jolla voi saada pisteitä vertailussa. Tapauksesta on pääteltävissä, että hankinnoissa voidaan sinällään suosia korkeitakin ympäristövaatimuksia, jotka vain harvat tai yksi yritys pystyy täyttämään, ilman että se olisi välttämättä syrjivää.

ESPOO
ESBO

Sopimusehdot

- Ympäristöseikkoja voi huomioida myös sopimusehdoissa (esimerkiksi tavaran pakkaustavalle asetettavat vaatimukset)
- Sopimusehtojen tulee liittyä sopimuksen toteuttamiseen. Sopimusehdot eivät saisi olla ratkaisevassa osassa päätettäessä siitä, ketä valitaan sopimustoimittajaksi. Sopimusehdot eivät saa olla naamioituja valintaperusteita.
- Tarjouskilpailun voittajan on noudatettava sopimuksen ehtoja. Hankintayksikön on kuitenkin valvottava sopimuksen noudattamista.

ESPOO
ESBO

Erityiskysymys tuotantomenetelmän huomioimisesta

- Ongelma: milloin tuotantomenetelmiin liittyviä kriteerejä voidaan asettaa? Kaikkien asetettujen kriteerien tulee liittyä hankinnan kohteeseen. Liittyvätkö tuotantovaiheen ympäristönäkökohdat hankinnan kohteeseen?
- Keskeistä tuotantomenetelmien arvioimisessa on, milloin tuotantoprosessin ympäristövaikutuksia voidaan pitää niin kiinteästi liittyvinä tuotteen ominaisuuksiin että ne voidaan huomioida

- EU-komission GPP Toolkit: valmistukseen tai tuotantoon liittyviä kriteereitä voidaan ottaa huomioon, kunhan ne ovat relevantteja määriteltäessä hankinnan kohdetta elinkaariarvioinnin lähtökohdista. Kriteerit voivat koskea esim. päästöjä veteen tuotantoprosessissa. Sen sijaan valmistajan sellaiselle toiminnalle, joka ei liity tuotteen elinkaaren mihinkään vaiheeseen, ei saa asettaa kriteerejä.

ESPOO
ESBO

Kokoavia ajatuksia

- Lainsäädäntö mahdollistaa ja osittain kannustaa ympäristöseikkojen huomioimiseen osana hankintoja. Monessa kohdin ympäristöseikkojen käytölle asetetut reunaehdot eivät poikkea muidenkaan ehtojen käytölle asetuista vaatimuksista.
- Keskeistä on miettiä asetettuja ehtoja hankinnan kohteen kannalta, mitkä ovat merkittäviä ympäristöseikkoja ko. hankinnan kannalta
- Muista avoimuus ja syrjimättömyys hankintamenettelyn kaikissa vaiheissa

ESPOO
ESBO

Kiitos!